

Europa aan zet

Denemarken heeft ja gezegd. Het Britse lagerhuis volgde niet veel later. Daarmee zijn weer enkele hor- den genomen op weg naar de Europese Unie. Met een beetje geluk wordt het Verdrag van Maastricht nog dit jaar geratificeerd. De verloren tijd is nuttig besteed. Dank zij de eerdere Deense afwijzing ontstond ruimte voor discussie over het functioneren van het EMS, de zin van convergentiecriteria in het licht van een recessie, de vervreemding van de EG-burger van het EG-beleid, het democratische tekort, en de noodzaak tot subsidiariteit.

In andere opzichten moet de tijd tussen de referenda wel als verloren worden beschouwd. Door de ratificatieperikelen raakte de Commissie vleugellam, en kon ook de Raad onvoldoende tijd en politieke moed vrijmaken om knopen op andere beleidsterreinen door te hakken. Door deze verlamming kon de Gemeenschap geen initiërende rol spelen in de internationale beleidscoördinatie, en kon twijfel ontstaan aan de haalbaarheid van de EMU en aan het functioneren van het EMS.

Nu de Deense ratificatie een feit is en de rust aan het valutafront enigszins hersteld, kan de komende Europese top te Kopenhagen zich nagenoeg volledig wijden aan de hoge structurele werkloosheid, de stagnerende economische groei, de Europese concurrentiepositie, en aan het verder openen van de interne markt voor Oosteuropese producten. Ook kunnen de alvast begonnen toetredingsonderhandelingen met Oostenrijk, Noorwegen, Zweden en Finland worden voortgezet.

Eind goed, al goed? Dat is maar de vraag. Terwijl de problemen bij de interne beleidsafstemming nog niet zijn opgelost, neemt de noodzaak tot externe beleidsafstemming hand over hand toe.

Het Europese integratieproces heeft een kritisch keerpunt bereikt. Geen enkele lidstaat kan het zich meer veroorloven om in het belang van de nationale beleidsautonomie uit de EG te stappen. Daarvoor is de onderlinge afhankelijkheid reeds te groot, en wordt het vrije verkeer van goederen, diensten, personen en kapitaal als te vanzelfsprekend ervaren. Steeds verdergaande afstemming van het economische beleid is daarom onvermijdelijk, en vindt tot op zekere hoogte ook al plaats. Desalniettemin schiet de beleidscoördinatie nog duidelijk tekort. De intern verdeelde opstelling ten aanzien van het landbouwbeleid, Schengen, de sociale dimensie alsmede de moeizame afstemming van het macro-economische beleid zijn illustratief.

Het probleem is hier dat de economische onvermijdelijkheid nog steeds op een evenwichtige politieke en institutionele invulling wacht. Er wordt voor de verschillende beleidsterreinen nog steeds gezocht naar een evenwichtige verdeling van bevoegdheden tussen de Gemeenschappelijke, nationale en lokale niveaus. Daarnaast zijn burgers terecht voorzichtig als het gaat om het versterken van een oncontroleer-

bare Raad van Ministers en een ongrijpbare Brusselse bureaucratie.

Tegelijkertijd blijkt de Europese schaal zelf suboptimaal te zijn om de internationale mobiliteit van produktiefactoren en tal van grensoverschrijdende problemen in goede banen te leiden. Internationale beleidscoördinatie – vooral tussen de EG, Noord-Amerika en Japan – ligt hier voor de hand. Het gevaar dat hier op de loer ligt, is dat Europa zozeer in zijn eigen coördinatieperikelen blijft steken, dat het kansen op het mondiale vlak laat liggen.

Daarbij komt dat de Gemeenschap heel goed door heeft dat binnen de EG het opschorten van de vier vrijheden geen alternatief is voor tekortschiende beleidscoördinatie, maar dat dit besef bij de externe beleidscoördinatie vooralsnog ontbreekt. Weliswaar neemt de mondiale vervlechting in hoog tempo toe, de onderlinge afhankelijkheid tussen de belangrijkste regio's is nog lang niet vergelijkbaar met die tussen de EG-lidstaten. Elk van de drie regio's kan, als het erop aankomt, zijn eigen beleidsautonomie hoger waarderen dan de vermeende voordelen van internationale beleidsafstemming en/of van een vrij internationaal verkeer van goederen, diensten, personen en kapitaal.

Nu de internationale beleidscoördinatie in 1993 juist weer wat op gang lijkt te komen, valt op dat de EG hier nauwelijks partij bij is geweest. Voorbeelden zijn de reductie van het begrotingstekort in de VS, het solidariteitspakt en renteverlagingen in Duitsland, het Japanse stimuleringsprogramma, het G-7 initiatief voor Rusland, en de versterkte toezichhoudende rol voor het IMF voor mondiale wisselkoersstabiliteit. De manier waarop de Amerikaanse, Duitse en Japanse maatregelen tot stand zijn gekomen, doet vermoeden dat vooral nationale overwegingen een rol hebben gespeeld. De gesignaleerde internationale beleidscoördinatie is dan niet meer dan een toevallige samenloop van omstandigheden. Voor de steun aan Rusland en de nieuwe rol van het IMF geldt bovendien: eerst zien dan geloven.

Idealiter zou de agenda voor Kopenhagen duidelijk moeten maken dat de EG zijn aandeel in de internationale beleidsafstemming niet uit het oog verliest. Met zijn slechte concurrentiepositie en hoge werkloosheid valt de Gemeenschap internationaal uit de toon. Het aanpakken van deze structurele problemen past in het kader van de beleidscoördinatie. Ook het groei-initiatief past goed in de internationale context. Ronduit teleurstellend echter, is het uitbliven van een aansprekend EG-initiatief om de GATT-onderhandelingen, en daarmee de groei van de wereld-economie, weer vlot te trekken. Klaarblijkelijk wordt Europa nog te veel door de interne coördinatie in beslag genomen om een dergelijke stap te kunnen zetten.

A.R.G.J. Zwiers